

o. Michał Lukoszek OSPPE
Kraków

Działanie *in persona Christi* jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II

Lektura nauczania Jana Pawła II, zwłaszcza dotyczącego Eucharystii i kapłaństwa, ale także zbawczego działania Chrystusa w Kościele zwraca uwagę na stosunkowo często pojawiające się w nich określenie *in persona Christi*. Pojęcie to godne jest zauważenia i poświęcenia mu baczniejszej uwagi, gdyż ukazanie treści, jaka się w nim kryje, pozwala na głębsze spojrzenie na tajemnicę kapłaństwa służebnego.

Formuła *in persona Christi* w teologii oznacza specyficzny charakter posługi kapłańskiej, której celem jest reprezentowanie i uobecnianie Chrystusa przez kapłana podczas sprawowania sakramentów, w szczególności zaś Eucharystii. Kapłan jest zdolny do działania *in persona Christi* dzięki sakramentowi święceń w stopniu episkopatu lub prezbiteratu, który upodabnia go do Chrystusa – Najwyższego Kapłana, sprawiając, że jego działanie dokonuje się w imieniu i zastępstwie Chrystusa Głowy i Pasterza; tym samym uobecnia Go i staje się Jego pośrednikiem¹.

W adhortacji *Pastores dabo vobis* Jan Paweł II stwierdza, iż

celem życia i działania kapłanów jest głoszenie Ewangelii światu i budowanie Kościoła w imieniu i zastępstwie Chrystusa (*in persona Christi*), Głowy i Pasterza².

Twierdzenie to poprzedza ukazaniem relacji pomiędzy Chrystusem, kapłanem a Kościołem. Powołaniem prezbiterów jest zatem przedłużanie obecności Chrystu-

---

¹ Por. A. Sikorski, W. Wołyniec, *In persona Christi*, [w:] *Encyklopedia Katolicka* [dalej: EK], t. VII, Lublin 1997, kol. 263–264.

² Jan Paweł II, *Pastores dabo vobis*, 15.

sa, Jedyne i Najwyższe Pasterza. Winno ono dokonywać się na różne, aczkolwiek konkretne sposoby. Oprócz nieodzownej postawy świadków naśladowujących styl życia Chrystusa, przebiterzy pełnią funkcję sakramentalnego uobecniania Zbawiciela w Kościele i dla Kościoła. W nim są głosicielami słowa Bożego, szafarzami sakramentów świętych, pasterzami, którzy z ofiarną miłością troszczą się o Chrystusową owczarnię, którą ustawicznie gromadząc w jedno, mają prowadzić do Ojca przez Chrystusa w Duchu Świętym³.

Niniejszy artykuł stawia sobie jako cel określenie treści, jaką niesie ze sobą formuła *in persona Christi* w nauczaniu Jana Pawła II. Poza przywołaną adhortacją *Pastores dabo vobis* przedmiotem analizy będą głównie doroczne listy kierowane przez Następcę św. Piotra do kapłanów z okazji Wielkiego Czwartku, wybrane srodowe katechezy, a także bogata w głęboką refleksję o kapłaństwie książka *Dar i tajemnica*, napisana przez Biskupa Rzymu z okazji jubileuszu pięćdziesiątej rocznicy Jego święceń kapłańskich⁴.

Podjęte zagadnienie zostanie opracowane w trzech punktach: 1. „Kapłaństwo a Eucharystia”, 2. „Udział w kapłaństwie Chrystusa” oraz 3. „Kapłaństwo jako dzieło Ducha Świętego”, co ostatecznie pozwoli na określenie zgodnie z myślą Jana Pawła II treści kryjącej się pod pojęciem *in persona Christi*.

Kapłan wszystkie sakramenty sprawuje *in persona Christi*. Papież w swoim nauczaniu eksponuje jednak przede wszystkim Eucharystię, stąd, w ślad za tekstami papieskimi, również w poniższym artykule uwaga zostanie poświęcona przede wszystkim temu sakramentowi.

Kapłaństwo a Eucharystia

Podjmując próbę ukazania treści kryjącej się pod pojęciem *in persona Christi* w ślad za rozważaniami Jana Pawła II, wypada rozpocząć od tajemnicy paschalnej, wychodząc od ustanowienia Eucharystii i kapłaństwa w Wieczerniku. Wydarzenie Ostatniej Wieczerzy nadaje szczególny rys kapłaństwu Chrystusa. W niej dokonano się wpisanie Jego zbawczej, kapłańskiej Ofiary w obrzęd paschalny. Dało ono początek sprawowaniu Eucharystii, które umożliwia sakramentalną kontynuację Chrystusowego kapłaństwa w Kościele dzięki uobecnianiu Jego zbawczej męki, śmierci i zmartwychwstania⁵.

Papież przypomina zatem, iż zanim Jezus złożył swoją Ofiarę na krzyżu, antycypował ją w Wieczerniku, gdzie podczas Ostatniej Wieczerzy ustanowił wspomniane sakramenty. Przywołując słowa konsekracji wypowiedziane przez Jezusa

---

³ Por. tamże.

⁴ Por. Jan Paweł II, *Dar i tajemnica. W pięćdziesiątą rocznicę moich święceń kapłańskich*, Kraków 1996.

⁵ Por. B. Migut, *Kapłaństwo. II. W Biblii. B. W Nowym Testamencie*, [w:] EK, t. VIII, Lublin 2000, kol. 716.

nad chlebem i winem, zwraca uwagę szczególnie na polecenie powtarzania tego, co uczynił Pan, na swoją pamiątkę⁶. Ostatnia Wieczerza z ustanowieniem Eucharystii oraz sakramentalnego kapłaństwa staje się momentem, od którego bycie apostołem Chrystusa oznacza posiadanie prerogatyw do działania *in persona Christi*, te zaś najpełniej urzeczywistniają się podczas celebrowania Najświętszej Ofiary. Posługując się słowami Jana Pawła II:

wówczas kapłan niemal użycza Chrystusowi swego oblicza i głosu⁷

Następca św. Piotra przedstawia swoją interpretację Jezusowych słów: „to czynicie na moją pamiątkę” (Łk 22, 19). W przekonaniu Papieża są one aktem, w którym Pan objawił apostołom ich powołanie: bycie kapłanami tak jak On i w Nim. Jezus wówczas oddał apostołom swoją własną Ofiarę, przez nich zaś przekazał ją na zawsze Kościołowi. Jednocześnie uczynił ich uczestnikami swojego kapłaństwa, ponieważ pomiędzy kapłanem a ofiarą istnieje nierozzerwalny związek. Dlatego człowiek składający Chrystusową Ofiarę musi mieć udział w Jego kapłaństwie. To zaś uczestnictwo określane jest terminem *in persona Christi*⁸.

Związek pomiędzy kapłaństwem a Eucharystią jest wielokrotnie eksponowany przez Jana Pawła II. Biskup Rzymu przypomina, że kapłaństwo służebne ma swoje źródło, żyje, działa i przynosi owoce dzięki Eucharystii. W swojej jubileuszowej refleksji o kapłaństwie stwierdza, iż

nie ma (...) Eucharystii bez kapłaństwa, tak jak nie istnieje kapłaństwo bez Eucharystii⁹.

Również w tej zależności objawia się sens pojęcia *in persona Christi*, ponieważ urząd kapłański upoważniający do tego rodzaju reprezentowania Chrystusa znajduje swój punkt kulminacyjny w momencie, w którym kapłan dokonuje konsekracji chleba i wina, gdy powtarzane są gesty i słowa Jezusa z Ostatniej Wieczerzy¹⁰. Kapłaństwo sakramentalne zatem wypełnia się w sposób doskonały za każdym razem, gdy celebruje się Najświętszą Ofiarę¹¹.

Wyjątkowość kapłaństwa, które nie może zostać sprowadzone jedynie do aspektu funkcjonalnego, wiąże się ze specyfiką Ofiary składanej w Eucharystii. Jan Paweł II często odnosi do Chrystusa określenie „Kapłan i Żertwa”, podkreślając

---

⁶ Por. Jan Paweł II, *Dar i tajemnica*, dz. cyt., s. 74.

⁷ Tenże, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2002 r.*, [w:] Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. III – *Listy*, red. P. Ptasznik i in., Kraków 2007, s. 1034 [dalej: *Dzieła zebrane*].

⁸ Por. tenże, *Przypatrzmy się, bracia, powołaniu naszemu*, [w:] *Listy Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1997)*, Kraków 1998, s. 234 [dalej: *Listy*].

⁹ Tenże, *Dar i tajemnica*, dz. cyt., s. 75.

¹⁰ Por. tenże, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2004 r.*, [w:] *Dzieła zebrane*, s. 1042.

¹¹ Por. tenże, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2002 r.*, [w:] *Dzieła zebrane*, s. 1034.

tym samym, że tylko On sam jest Kapłanem swojej Ofiary, ale równocześnie On sam jest Żertwą swojego kapłaństwa w Ofierze Golgoty. W przekonaniu Papieża przez ofiarę ze swojego życia na Golgocie Chrystus udoskonił sens ofiary jako aktu kapłańskiego w najpełniejszym tego słowa znaczeniu. Jest to ofiara odkupieńcza, która na zawsze otworzyła drogę do komunii z Bogiem zerwanej przez grzech, i na wieki zachowuje swoją wartość. Odwołując się do *Listu do Hebrajczyków*¹² wyraża przekonanie, iż począwszy od Wcielenia całe życie Jezusa było wypełnianiem w posłuszeństwie Ojcu Jego misji i tajemnicy, które swój punkt kulminacyjny osiągnęło w Ofierze na Golgocie. Od tamtego czasu każda sprawowana przez kapłana ofiara jest ponownym przedstawieniem Ojcu złożonej raz na zawsze jedynej ofiary Chrystusa. Ten właśnie ofiarniczy aspekt Jan Paweł II uważa za konstytutywny wymiar Chrystusowego kapłaństwa¹³. Autor wielkoczwartkowych *Listów do kapłanów* uważa, że kapłan sprawując Eucharystię, zstępuje w głębię misterium, w którym Chrystus – Kapłan ofiaruje samego siebie Ojcu. W Eucharystii, pisze,

Syn współistotny Ojcu (...) składa temuż Ojcu siebie samego w ofierze za ludzkość i całe stworzenie. W Eucharystii Chrystus oddaje Ojcu wszystko to, co od Niego pochodzi. (...) Trzeba bowiem, ażeby człowiek oddawał Stwórcy cześć z wdzięcznością i uwielbieniem za wszystko, co od Niego otrzymał. (...) a zarazem, biorąc pod uwagę jego ograniczoność jako stworzenia oraz fakt, że naznaczony jest grzechem, człowiek nie byłby zdolny do tego aktu sprawiedliwości wobec Stwórcy, gdyby sam Chrystus, współistotny Ojcu Syn i prawdziwy Człowiek, nie podjął tej eucharystycznej inicjatywy. Kapłaństwo jest do samych korzeni kapłaństwem Chrystusa. To On składa w ofierze Bogu siebie samego, swoje Ciało i Krew, a tą własną Ofiarą dokonuje usprawiedliwienia w oczach Ojca całej ludzkości, a pośrednio całego stworzenia¹⁴.

W Eucharystii, uczy Jan Paweł II, dar kapłaństwa urzeczywistnia się jako szczególna możliwość przemawiania i działania w imieniu Chrystusa, gdy kapłan wypowiada słowa konsekracji nad chlebem i winem, wykonując ten akt na pamiątkę Chrystusa. Kapłaństwo jest uczestnictwem w tajemnicy Chrystusa, który jako Pierworodny wobec każdego stworzenia (por. Kol 1, 15), w Najświętszej Ofierze oddaje Ojcu całe stworzenie, jego przeszłość i przyszłość. Nade wszystko zaś ofiaruje świat współczesny, w którym żyje i jest obecny przez posługę kapłanów, dzięki którym także przynosi Ojcu swoją odkupieńczą Ofiarę. Sprawując Eucharystię, kapłan uczestniczy również w tajemnicy Chrystusa zmartwychwstałego, który w swej paschalnej rzeczywistości ciągle przemienia świat zmierzający ku objawieniu się

---

¹² „Ofiary ani daru nie chciałeś, aleś mi utworzył ciało; (...). Oto idę (...) abym spełniał wolę Twoją, Boże” (Hbr 10, 5–7; por. Ps 40[39], 7–9).

¹³ Por. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2000 r.*, [w:] *Dzieła zebrane*, s. 1024.

¹⁴ Tenże, *Dar i tajemnica*, dz. cyt., s. 72.

synów Bożych (por. Rz 8, 19). Całe zbawcze działanie Chrystusa jest zatem obecne w Eucharystii, sprawowanej przez tych, którzy mają sakramentalny udział w Jego kapłaństwie¹⁵.

Dotychczas przeprowadzona analiza papieskich tekstów pokazuje, iż w przekonaniu Jana Pawła II treść pojęcia *in persona Christi* ukazuje się najpełniej w relacji pomiędzy kapłaństwem a Eucharystią. Obydwie rzeczywistości od samego początku swojego istnienia są ze sobą nierozdzielnie związane. *In persona Christi* oznacza uprawnienie do działania w imieniu Chrystusa, który zostawił pamiątkę swej męki w Najświętszej Ofierze uobecnianej przez kapłanów. W niej Chrystus – jedyny Kapłan ofiaruje siebie Ojcu za ludzkość i całe stworzenie. Człowiek, na skutek swojej ograniczoności i grzeszności, sam z siebie nie jest zdolny do złożenia Bogu tego rodzaju ofiary. Może tego skutecznie dokonać jedynie wcielony Syn Boży – prawdziwy Bóg i prawdziwy człowiek. Gdy wyświęcony kapłan wypełnia swoją posługę *in persona Christi*, oznacza to, że z woli Chrystusa posiada on udział w Jego kapłaństwie.

Udział w kapłaństwie Chrystusa

Pojęcie *in persona Christi* zawiera w swojej treści prawdę o uczestnictwie wyświęconych kapłanów w misji jedynego Kapłana – Chrystusa. Posługując się słowami Papieża, można powiedzieć, iż działanie *in persona Christi* oznacza

działać Jego [Chrystusa] mocą – tą mocą, która zakorzenia się ostatecznie w zbawczej glebie Odkupienia¹⁶.

Wedle przekonania Jana Pawła II pojęcie *in persona Christi* posiada o wiele głębsze znaczenie, aniżeli stosowane czasem określenia „w imieniu”, bądź „w zastępstwie” Chrystusa. Papież wyjaśnia, że

in persona to znaczy: w swoistym sakramentalnym utożsamieniu się z Prawdziwym i Wiecznym Kapłanem¹⁷.

Prezentację papieskiej refleksji poprzedźmy krótkim przypomnieniem z teologii kapłaństwa. Kapłaństwo Chrystusa polega na darze uznanym przez Ojca, który dał Synowi darzonemu niezwykłym upodobaniem godność Najwyższego Kapłana – Pośrednika pomiędzy niebem i ziemią. Jedyność i wyjątkowość kapłaństwa Chrystusa polega na tym, że jest On równocześnie Kapłanem, Ołtarzem i Żertwą.

---

¹⁵ Por. tenże, *Spotykamy się dzisiaj*, [w:] *Listy*, s. 206–207.

¹⁶ Tenże, *Homilia na uroczystość Jubileuszu Kapłanów (23 lutego 1984 r.)*, [w:] *Listy*, s. 114.

¹⁷ Tenże, *List do wszystkich biskupów Kościoła o Tajemnicy i kulcie Eucharystii*, 8, Rzym 1980. Warto wspomnieć, iż pomimo takiego doprecyzowania, Jan Paweł II w różnych wypowiedziach używa również wspomnianych określeń „w imieniu” czy „w zastępstwie”.

Ofiarując siebie samego, przedstawia prośby i modlitwy Ojcu, który Go wysłuchuje. Jednocześnie jest On najdoskonalszym Uwielbieniem, które wysławiając Ojca, sprawia, że Ojciec darzy ludzi łaskawością, udzielając pomocy koniecznej do zbawienia. Jezus powodowany synowską miłością złożył ofiarę Ojcu dla zadośćuczynienia za grzechy ludu jako Najwyższy Kapłan. Przez swoją mękę stał się doskonały i został Głową i Przewodnikiem, który prowadzi wielu do chwały (por. Hbr 2, 9 n.)¹⁸.

Chrystus, będąc kapłanem już od momentu wcielenia, realizuje swoje kapłaństwo w całym swoim ziemskim życiu poprzez składanie duchowych ofiar, na które składało się szukanie woli Ojca, a zwłaszcza Jego całopalna Ofiara, złożona na krzyżu. Dzięki niej wszedł jako „Kapłan na wieki” (Hbr 7, 17) do „Miejsca Świętego” (Hbr 9, 11), miasta „Boga Żyjącego, Jeruzalem niebieskiego” (Hbr 12, 22), na tron przygotowany od dawna. Będąc kapłanem nieśmiertelnym w swej niebiańskiej świątyni nie składa licznych ofiar, ponieważ Jego jedyna Ofiara, którą sam złożył ma wartość nieprzemijającą (Hbr 12, 10). Chrystus, który jako jedyny jest godny oddania czci Ojcu (Ap 4 – 5), dając uczestnictwo ludziom w swoim kapłaństwie umożliwił uobecnianie swojej jedynej Ofiary na sposób sakramentalny¹⁹

Kapłaństwo Chrystusa Jan Paweł II rozważa w perspektywie tajemnicy trynitarniej i tajemnicy Wcielenia. W świetle tajemnicy Trójcy Świętej jedynie Syn może składać Ojcu Ofiarę uwielbienia, na którą składa się całe stworzenie będące chwałą Stwórcy. Tajemnica kapłaństwa zatem ma swoje korzenie w tajemnicy Trójcy Świętej. Równocześnie widzi ją jako konsekwencję tajemnicy Wcielenia. Jednorodzony Syn rodząc się z niewiasty, wchodzi w porządek stworzenia, stając się w ten sposób jedynym i wiecznym Kapłanem²⁰. Kapłaństwo Jezusa charakteryzuje się zjednoczeniem natury i życia ludzkiego z życiem Bożym. Owo zjednoczenie jest tak silne, że ma moc przewyciężyć śmierć, objawiając się jednocześnie w sposób chwalebny w Zmartwychwstaniu. Zatem Jezus jest Kapłanem żywym, który zawsze, w każdym momencie może zbawiać człowieka²¹.

Według Jana Pawła II istnieje wewnętrzna więź pomiędzy kapłaństwem Chrystusa a tajemnicą Jego Osoby.

Kapłaństwo Chrystusa – pisze Papież – nie jest „przypadkowe”, nie jest zadaniem, którego mógłby On nie podjąć, ale jest wpisane w Jego tożsamość Wcielonego Syna, Człowieka-Boga²².

---

¹⁸ Por. B. Testa, *Sakramenty Kościoła*, Poznań 1998, s. 293–294.

¹⁹ Por. B. Migut, *Jezus Chrystus. VI. Ujęcie teologiczne. 7. Potrójna funkcja*, [w:] EK, t. VII, dz. cyt., kol. 1361.

²⁰ Por. Jan Paweł II, *Przypatrzmy się, bracia, powołaniu naszemu*, dz. cyt., s. 229–230.

²¹ Por. B. Testa, *Sakramenty Kościoła*, dz. cyt., s. 294–295.

²² Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2000 r.*, [w:] *Dzieła zebrane*, s. 1023.

Następca św. Piotra przypomina, że odtąd wszystko w relacjach pomiędzy Bogiem a ludzkością dokonuje się przez Chrystusa. Chrystus jest Kapłanem wiecznego i powszechnego kapłaństwa, którego zapowiedzią było kapłaństwo pierwszego Przymierza. Sprawuje On w pełni swoje kapłaństwo od chwili, gdy jako Najwyższy Kapłan, jak mówią słowa przywołanego przez Papieża *Listu do Hebrajczyków*, zasiadł „po prawicy tronu Majestatu w niebiosach” (Hbr 8, 1). Biskup Rzymu podkreśla, że od tamtego czasu zmienił się status kapłaństwa wśród ludzi. Mianowicie nie istnieje już inne kapłaństwo poza jedynym kapłaństwem Chrystusa. Istnieją natomiast różne sposoby uczestniczenia w nim i sprawowania go. Wszyscy chrześcijanie mają w nim udział na mocy chrztu, wybrani zaś – w sposób szczególny na skutek przyjęcia sakramentu święceń kapłańskich²³.

Papież zatem przypomina, że każdy stopień kapłaństwa, to jest biskupstwo i prezbiterat, oznacza uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa. Posługując się słowami zaczerpniętymi z *Listu do Hebrajczyków*, nazywa Go jedynym Arcykapłanem Nowego i Wiecznego Przymierza, który raz na zawsze ofiarował samego siebie, pozostawiając swoją Ofiarę jako zawsze aktualną i niezmienną w centrum ekonomii zbawienia²⁴. Stąd, argumentuje, ponad Chrystusem, ani obok Niego nie ma potrzeby, czy wręcz nie może być innych kapłanów. Chrystus jest jedynym Pośrednikiem, który dokonuje pojednania i zjednoczenia ludzi z Bogiem. Jako wcielone Słowo jest prawdziwym i ostatecznym Kapłanem, który złożył z siebie samego ofiarę za grzechy, a teraz nie przestaje wstawiać się w niebie za swoim ludem, którego udziałem stało się dziedzictwo przez Niego zdobyte. Powyższy tok myślenia prowadzi do konkluzji, iż nikt inny w Nowym Przymierzu nie jest kapłanem w tym samym sensie²⁵. Jedyne kapłaństwo nowego i wiecznego Przymierza jest w samym Chrystusie. Jan Paweł II wyjaśnia, że Chrystus jest Kapłanem jako człowiek, a jednocześnie jest Synem współlistotnym Ojcu. Stąd

Jego kapłaństwo – kapłaństwo Jego odkupieńczej ofiary – jest jedyne i niepowtarzalne. Jest transcendentnym spełnieniem wszystkiego, co zawiera się w kapłaństwie²⁶.

Specyfika Chrystusowego kapłaństwa polega na tym, że łączy się ono z Jego Ofiarą złożoną na krzyżu. On sam składając siebie w ofierze, dokonał odkupienia świata. Zatem kapłaństwo Chrystusa jest zakorzenione w dziele odkupienia świa-

---

²³ Por. tenże, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1998 r.*, [w:] *Dzieła zebrane*, s. 1023. Ze względu na ograniczenia związane z obszernością artykułu pozostajemy w tym miejscu jedynie przy zagadnieniu kapłaństwa służebnego, mając świadomość, iż nie można zapomnieć o zagadnieniu kapłaństwa powszechnego oraz relacji pomiędzy nim a kapłaństwem służebnym.

²⁴ Por. tenże, *Prezbiterat – służebne uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa*, [w:] *Katechezy Ojca Świętego Jana Pawła II – Kościół*, Kraków – Ząbki 1999, s. 217.

²⁵ Por. tamże.

²⁶ Tenże, *Kapłan został wybrany „dla świata”*, [w:] *Listy*, s. 177.

ta, Chrystus zaś jest „kapłanem swojej własnej ofiary”²⁷. Odwołując się do *Listu do Hebrajczyków* (Hbr 1, 3; 9, 11–15) Następca św. Piotra ukazuje Chrystusa jako namaszczonego przez Ojca Duchem Świętym i mocą Kapłana, który przez własną krew wchodzi do wiecznego Bożego przybytku. Tam jest Pośrednikiem pomiędzy Bogiem a ludźmi, który wstawia się nieustannie za swoimi braćmi, za których oddał swoje życie na odpuszczenie grzechów.

Chrystus wnosi do wiekuistego przybytku ofiarę z siebie samego – cenę naszego odkupienia. Ofiara, czyli żertwa, jest nieodłączna od kapłana²⁸.

Z tego powodu jedynie Chrystus jest prawdziwym i prawowitym Podmiotem i sprawcą swojej Ofiary, z wypełnienia której przez nikogo nie może być wyręczony. Jedynie On jest ofiarą przebłagalną za grzechy całego świata i tylko Jego Ofiara ma moc przebłagalną przed Bogiem²⁹. Kapłan, który działa *in persona Christi* na sposób sakramentalny wprowadzony jest w ową świętą czynność, której świętość wynika z tego, że działa w niej i jest stale obecny Chrystus. Jednocześnie jest on tym, który wprowadza duchowo w nią wszystkich uczestniczących w Eucharystii. Mocą sakramentalnego kapłaństwa na zawsze ma trwać, odnawiać się i urzeczywistniać Ofiara złożona dla odkupienia świata³⁰. Dzięki tak działającemu kapłanowi Chrystus w Eucharystii oddaje cały świat Ojcu, żyje w nim z ludźmi, poprzez kapłańską posługę jest obecny i przynosi Ojcu swoją odkupieńczą Ofiarę. Dzięki uczestnictwu kapłana w tajemnicy Chrystusa, cały świat jest obecny w jego eucharystycznej posłudze, która równocześnie otwarta jest na każdą konkretną ludzką potrzebę³¹.

Jako konkluzję powyższej części rozważań papieskiej myśli można przytoczyć słowa Biskupa Rzymu:

istnieje ścisły i nierozzerwalny związek pomiędzy ofiarą a kapłanem: człowiek, który składa Chrystusową Ofiarę, musi mieć udział w Chrystusowym kapłaństwie. Powołanie do kapłaństwa jest więc powołaniem do składania Chrystusowej Ofiary mocą uczestniczenia w Jego kapłaństwie – *in persona Christi*³².

W sakramencie święceń kapłańskich dokonuje się ontyczne zjednoczenie kapłana z Chrystusem Kapłanem, tak że przyjęte kapłaństwo staje się szczególnym uczestnictwem oraz kontynuacją Jego kapłaństwa. Osoba kapłana staje się tym samym znakiem, obrazem oraz narzędziem Chrystusa Kapłana³³.

²⁷ Tenże, *Przypatrzmy się, bracia, powołaniu naszemu*, dz. cyt., s. 229–230.

²⁸ Tenże, *Jezu, Wiekuisty Kapłanie, zmiłuj się nad nami*, [w:] *Listy*, s. 247–248; Tenże, *Młodzież w pracy duszpasterskiej kapłanów*, [w:] *Listy*, s. 117.

²⁹ Por. tenże, *List do wszystkich biskupów Kościoła o Tajemnicy i kulcie Eucharystii*, 8.

³⁰ Por. tenże, *Młodzież w pracy duszpasterskiej kapłanów*, dz. cyt., s. 117.

³¹ Por. tenże, *Spotykamy się dzisiaj*, dz. cyt., s. 206–207.

³² Tenże, *Przypatrzmy się, bracia, powołaniu naszemu*, dz. cyt., s. 234.

³³ Por. B. Migut, *Kapłaństwo. III. Kapłaństwo w Kościele. A. Kapłaństwo hierarchiczne*, [w:] EK, t. VIII, dz. cyt., kol. 718.

Kolejny krok w rozważaniu treści pojęcia *in persona Christi* ukazuje, iż oznacza ono sakramentalne utożsamienie z Chrystusem – Kapłanem. Kapłan reprezentuje ludzi wobec Boga, a Boga wobec ludzi, co innymi słowy można określić jako „pośrednictwo”. Jedynym Pośrednikiem pomiędzy Bogiem a ludźmi jest Chrystus, stąd kapłaństwo z konieczności wpisane jest w tajemnicę Jego Osoby. Tym samym nie może istnieć żadne inne kapłaństwo obok niepowtarzalnego kapłaństwa wcielonego Syna Bożego. Ponadto Chrystus sam jest Ofiarą złożoną dla odkupienia świata. Z Jego woli wybrani ludzie zostają sakramentalnie wprowadzeni w to jedyne kapłaństwo, zyskując tym samym w nim udział. Odtąd są zdolni do uobecniania Ofiary Chrystusa w mocy Ducha Świętego, dzięki któremu zbawcze dzieło Syna Bożego staje się dostępne dla ludzkości.

Kapłaństwo jako dzieło Ducha Świętego

Jan Paweł II kapłaństwo postrzega jako dzieło Ducha Świętego. Konsekwencją święceń kapłańskich, pisze Biskup Rzymu, jest szczególnie wylanie Ducha Świętego, w mocy którego zmartwychwstały Chrystus odnawia w człowieku to, czego dokonał w apostołach w Wieczerniku, ustanawiając ich kontynuatorami swojej misji. Ten dar Ducha jest źródłem i korzeniem powierzonej kapłanom misji ewangelizacji i uświęcania³⁴. Papieska refleksja posuwa się jeszcze głębiej. Biskup Rzymu uważa, że Chrystus w łonie Maryi został przez Ojca namaszczone Duchem, a tym samym konsekrowany jako najwyższy i wieczny Kapłan Nowego Przymierza; On zaś zechciał dać udział w swoim kapłaństwie powołanym przez siebie ludziom, aby kontynuowali Jego misję. Pragnąc ukazać działanie Ducha Świętego w kapłaństwie „Papież ponownie przywołuje pozostawioną w rękach apostołów i ich następców Ofiarę eucharystyczną. W tym kontekście stwierdza, iż Kościół, zanim wypowie słowa konsekracji za każdym razem przyzywa Ducha Świętego, aby w Jego mocy dokonała się wielka tajemnica wiary. Same bowiem ludzkie słowa nie mogą sprawiać, aby chleb i wino stały się Ciałem i Krwią Chrystusa. Dokonuje się to jedynie dzięki mocy Ducha Świętego³⁵. Duch Święty jest na zawsze gwarantem żywej obecności Chrystusa w Eucharystii³⁶.

Duch Święty jest sprawcą konsekracji eucharystycznej i kapłańskiej.

Tak jak we Mszy św. jest On sprawcą przeistoczenia chleba i wina w Ciało i Krew Chrystusa, tak i w Sakramencie Kapłaństwa On jest sprawcą konsekracji kapłańskiej czy biskupiej³⁷

³⁴ Por. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1998 r.*, dz. cyt., s. 1010.

³⁵ Por. tenże, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1998 r.*, dz. cyt., s. 1012.

³⁶ Por. tenże, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2000 r.*, dz. cyt., s. 1025.

³⁷ Tenże, *Dar i tajemnica*, dz. cyt., s. 43–44.

Sakrament kapłaństwa sprawia, że Duch Święty upodabnia człowieka w szczególny sposób do Chrystusa. On jest Tym, który

kształtuje ich i ożywia swoją pasterską miłością i wyznacza im w Kościele miejsce wiarygodnych sług, którzy głoszą Ewangelię wszelkiemu stworzeniu oraz zabiegają o to, by wszyscy ochrzczeni osiągnęli pełnię życia chrześcijańskiego³⁸.

Duch Święty sprawia, że człowiek w sakramencie święceń dostępuje udziału w kapłaństwie Chrystusa. W teologicznej wizji Papieża On właśnie sprawia w człowieku „nowe życie, które nazywa się Chrystusowym kapłaństwem służebnym”³⁹. Na poparcie tego stwierdzenia przywołuje zdanie z *Ewangelii według św. Jana*: „On (...) z mojego weźmie i wam objawi” (J 16, 14). Interpretuje je w następujący sposób: „Duch Prawdy, *Parakletos*, «wziął» z tego jedyne kapłaństwa, które jestw Chrystusie”⁴⁰ i objawił je tym, którzy przyjęli ten sakrament wyciskający na duszy niezatarte znamię i charakter. Jak uczy Sobór Watykański II, kapłani zostają szczególnie poświęceni Bogu w sakramencie święceń, mocą którego

dzięki namaszczeniu Ducha Świętego zostają naznaczeni szczególnym znamieniem i tak upodabniają się do Chrystusa Kapłana, aby mogli działać w zastępstwie Chrystusa Głowy⁴¹.

Przez charakter Bóg bierze w szczególne posiadanie człowieka wyświęcanego, wpisując siebie samego w nim, aby uzdolnić do współpracy w zbawczym dziele Jezusa. Charakter jest konsekracją bytu, która naznacza życie wyświęcanego. Tak oto staje się możliwe uobecnianie się Chrystusa w osobie szafarza w ten sposób, że „Ten sam, który kiedyś ofiarował się na krzyżu, obecnie ofiaruje się przez posługę kapłanów”⁴². Taki jest sens wyrażenia *in persona Christi* stosowanego w odniesieniu do szafarza. Nade wszystko zaś wybrani przez Boga Ojca i namaszczeni Duchem Świętym szafarze Nowego Testamentu są konsekrowani i upodobnieni do Chrystusa, aby być Jego żywymi narzędziami. Upodobnieni do Chrystusa uobecniają w sakramencie Eucharystii Jego samo-wydanie się na krzyżu. Otrzymują też władzę wypełniania czynności sakramentalnych oraz reprezentują sakramentalnie Chrystusa w celebracji liturgicznej, tak że zbawcze działanie Chrystusa rozciąga się widzialnie na wszystkich ludzi wszystkich czasów⁴³.

---

³⁸ Tenże, *Pastores dabo vobis*, 15.

³⁹ Tenże, *Duch Święty a kapłani*, [w:] *Listy*, s. 186.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ DK 2.

⁴² KL 7.

⁴³ Por. B. Testa, *Sakramenty Kościoła*, dz. cyt., s. 316–317.

Jan Paweł II nazywa Ducha Świętego „Najwyższym Sprawcą i Szafarzem świętej władzy kapłańskiej”⁴⁴, dzięki której może dokonywać się eucharystyczna „pamiętka” Ofiary na krzyżu. Owa „pamiętka” zaś, przypomina Następca św. Piotra, w rozumieniu biblijnym oznacza uobecnienie samego wydarzenia. Jest ono pamiętką – obecnością, a jego tajemnica polega na tym, że dokonuje się dzięki działaniu Ducha Świętego, którego kapłan przyzywa, sprawując liturgię. Działanie kapłana *in persona Christi* dokonuje się zatem w mocy Ducha Świętego. Nie tylko sam kapłan przypomina paschalne misterium Chrystusa wypowiedzanymi słowami, ale nade wszystko Duch Święty sprawia, że poprzez jego posługę wydarzenia te urzeczywistniają się na ołtarzu.

To, czego Chrystus dokonał na ołtarzu krzyża, a przedtem ustanowił jako Sakrament w Wieczerniku, tego kapłan dokonuje w mocy Ducha Świętego. Zostaje w tym momencie jakby ogarnięty Jego mocą i słowa, które wypowiada, zyskują to samo znaczenie, jakie miały słowa Chrystusa w czasie Ostatniej Wieczerzy⁴⁵.

Sprawowanie Eucharystii oraz całej zbawczej sakramentalnej posługi *in persona Christi* dokonuje się zatem za sprawą Ducha Świętego, którego darem jest udział w jedynym kapłaństwie Chrystusa – Wiecznego Kapłana⁴⁶.

Analiza papieskich tekstów w tym miejscu upoważnia do sformułowania twierdzenia, iż działanie kapłana *in persona Christi* możliwe jest dzięki aktywnej obecności Ducha Świętego. Kapłaństwo służebne jest dziełem Trzeciej Osoby Boskiej, która sprawia, iż człowiek stając się w szczególny sposób podobny do Chrystusa, zyskuje udział w Jego kapłaństwie. Duch Święty sprawia, że wypowiedane przez kapłana w sakramentalnych formułach słowa są rzeczywiście skuteczne. Punktem kulminacyjnym tej skuteczności jest Eucharystia, w której dzięki przywołaniu Ducha Świętego uobecnia się paschalne misterium Zbawiciela.

Podsumowanie

Nauczanie Jana Pawła II zawiera wielkie bogactwo myśli dotyczących kapłaństwa. W niniejszym artykule podjęta została próba ukazania treści, jaką niesie ze sobą pojęcie *in persona Christi* w oparciu o analizę tekstów papieskich. Na bazie tego wszystkiego, co zostało wyżej powiedziane, można w tym miejscu stwierdzić, że *in persona Christi* oznacza sakramentalne utożsamienie z Chrystusem – Kapłanem człowieka ochrzczonego, który przyjął sakrament święceń w stopniu episkopatu lub prezbiteratu. Kapłaństwo należy rozumieć wyłącznie jako udział w kapłaństwie Chrystusa, który jest jedynym Kapłanem Nowego Przymierza. Tyl-

---

⁴⁴ Jan Paweł II, *Tożsamość kapłana*, [w:] *Listy*, s. 192.

⁴⁵ Tenże, *Dar i tajemnica*, dz. cyt., s. 74.

⁴⁶ Por. tenże, *Tożsamość kapłana*, dz. cyt., s. 196.

ko On, jako wcielony Syn Boży, jest w stanie składać Ojcu skuteczną Ofiarę, którą jest On sam. Z tego powodu kapłaństwo Chrystusa jest wyjątkowe i niepowtarzalne, a żadne inne nie może istnieć obok niego. Kapłaństwo od samego początku jest nierozdzielnie związane z Eucharystią. W niej kapłani – uczestnicy kapłaństwa Chrystusa, przedstawiają za każdym razem jedyną Ofiarę Zbawiciela.

Jan Paweł II rozwija także aspekt pneumatologiczny kapłaństwa. Podkreśla, że jest ono dziełem Ducha Świętego. Sakramentalne akty wykonywane przez kapłana są skuteczne dzięki działaniu Parakleta, który sakramentalnym formułom wypowiedzianym przez człowieka nadaje moc sprawczą.

Formuła *in persona Christi* oznacza zatem rozumiany jako sakramentalne utożsamienie z Chrystusem udział w Jego kapłaństwie, który uzdalnia kapłana do skutecznego sprawowania sakramentów, a zwłaszcza do uobecniania i przedstawiania w mocy Ducha Świętego Bogu Ojcu jedynej, zbawczej Ofiary Syna Bożego.

L'agire *in persona Christi* come la partecipazione nel sacerdozio di Cristo nell'insegnamento di Giovanni Paolo II

Riassunto

L'insegnamento di Giovanni Paolo II contiene una grande ricchezza dei pensieri sul sacerdozio. In questo articolo è stata presentata una prova di mostrare un contenuto che porta con se l'espressione *in persona Christi*. Sulla base dei testi papali si può affermare, che termine *in persona Christi* significa un'identità sacramentale dell'uomo battezzato con Cristo – Sacerdote, il quale ha ricevuto l'ordinazione sacerdotale in grado di episcopato o presbiterato. Il sacerdozio si deve comprendere esclusivamente come la partecipazione nel sacerdozio di Cristo – unico Sacerdote della Nuova Alleanza. Solo Lui, come incarnato Figlio di Dio, può offrire al Padre il Sacrificio efficace che è Lui stesso. Per questo motivo il sacerdozio di Cristo è eccezionale ed irripetibile, e nessun altro può esistere accanto ad esso. Dall'inizio il sacerdozio è legato inseparabilmente all'Eucaristia. In essa i sacerdoti – partecipanti al sacerdozio di Cristo “presentano” ogni volta l'unico Sacrificio del Salvatore.

Giovanni Paolo II presenta anche l'aspetto pneumatologico del sacerdozio. Il Pontefice sottolinea, che esso è l'opera dello Spirito Santo. Gli atti sacramentali compiuti per sacerdote sono efficaci soltanto grazie all'agire del Paraclito.

La formula *in persona Christi* significa dunque la partecipazione nel sacerdozio di Cristo, compreso come l'identità sacramentale con Lui, la quale fa capace il sacerdote di celebrare in modo efficace i sacramenti, e specialmente di rendere presente e di presentare a Dio Padre nel potere dello Spirito Santo il Sacrificio unico e salvifico del Figlio di Dio.